

D Ž O N

M A K G R E G O R

A K O

N I K O

N E

G O V O R I

O SKRIVENIM STVARIMA

ZAPADNO OD SUNCA

BOOKFI.

D
Ž
O
N
M
A
K
G
R
E
G
O
R

A K O

N I K O

N E

G O V O R I

O SKRIVENIM STVARIMA

BOOKA.

Knjiga **008**

Edicija **Zapadno od sunca**

DŽON MAKGREGOR

Ako niko ne govori o skrivenim stvarima

Naslov originala

JON MCGREGOR

If nobody speaks of remarkable things

Copyright © 2002, Jon McGregor.

All rights reserved.

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Slanački put 128

office@booka.in

www.booka.in

PREVOD SA ENGLESKOG

Zoran Trklja i Ljiljana Bubalo

LEKTURA I KOREKTURA

Agencija Tekstogradnja

DIZAJN KORICA I PRELOM

Ivan Benussi

ŠTAMPA

DMD Štamparija

TIRAŽ

1500

Beograd, maj 2011.

Prvo izdanje

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene saglasnosti izdavača.

ROMAN

A K O

N I K O

N E

G O V O R I

O SKRIVENIM STVARIMA

DŽON MAKGREGOR

SA ENGLESKOG PREVELI
Zoran Trklja i Ljiljana Bubalo

BOOKA.

za Alis

Ako slušate, možete čuti.

Grad, peva.

Ako zastanete u tišini, u dnu vrta, nasred ulice, na krovu kuće.

Noću je najjasnije, kada se zvuk urezuje oštrije, putujući preko uspavanih površina, kada pesma dopire do mesta koje je skriveno u vama.

To je uglavnom pesma bez reči, ali je ipak pesma, i niko ko je čuje neće imati dileme oko toga o čemu ona peva.

A pesma je najglasnija kada izdvojite svaku notu.

Tih, umirujući šum klima-uređaja, koji širom grada izbacuju vrućinu i mirise iz prodavnica i kafea, koji vijugaju gore-dole, dugi uzdasi naslagani jedan na drugi, uspavanka za umorne ulice.

Navala saobraćaja, koji i dalje struji preko petlji, neprekidan sudar zvukova, čak i u sitne sate, gume koje se valjaju preko asfalta, tutnjava motora, rasklimani poklopci šahtova koji kling-klankću kao kastanjete od livenog gvožđa.

Popravljači popravljaju, birajući sate kada će ih najmanje ometati, seku hladan noćni vazduh bušilicama, maljevima i pneumatskim pumpama, teško se znojeći pod šikljećim svetlom reflektora, dovikujući se kao što bubnjari u rok bendovima izvikuju ritmove, lepeći novu kožu na vene grada.

Neumorne mašine u radionicama i fabrikama se u beskrajnim smenama okreću, pumpaju, pare, varniče, pritiskaju i rolaju, tkaju i štampaju, težak udar i zvonjava uzdižu se odjekujući između zgrada i seju se u noć, nepredviđeni nusproizvod hartije i tkanine, čelika i hleba, spakovan, sputan, napravljen.

Na okretištima industrijskih zona kamioni se kreću unazad, čini se da se svaki kamion u ovom gradu kreće unazad, nazadujući kroz kapije, provlačeći se ispod rampi, piskutavo se glasajući dok se oko njih gomilaju viljuškari koji slažu i utovaruju.

Alarmi dozivaju u pomoć, svaki okrug i kvart, svaka ulica i zgrada, iza svakog ugla, alarmi koji se uključuju, isključuju, uključuju, isključuju, zakivajuća zvonjava kao sevajući bubnjarski solo, kao hipnotička zvona, lažni i stvarni podjednako glasni, urliču svoj zov u noć kao sirotište s nedovoljno osoblja, bebeće buaa-kanje po zamračenim odeljenjima.

Pevajuće sirene klize ulicama, pruge plavih svetala između nesreća, sporo jadikovanje plete hitnost u najglumlje doba gluve noći, lelek uzdignut visoko, iznad krovova, a onda utihnut, uzdignut visoko, bleska u prolazu, utihnut.

I sve te stvari pevaju neprekidno, mašine i sirene, kola brbljaju i tutnje strmoglavo, sirene i uzvici i žamor i škripa, svi zajedno se bude kao hor, pevajući i rastući s promenom vetra, ritam i solo, harmonija žamora koja očekuje još glasova.

Zato slušajte.

Slušajte, i biće još toga da se čuje.

Zvuket poklopca kante za smeće koji je pao na beton.

Frktanje i grebanje dve nakostrešene mačke.

A onda iznenadna lomljava boca ispražnjenih u sanduke.

Tup-tup automobilskih vrata, promena brzina, hramljući klipklop polagane šetnje do kuće.

Talasasto kotrljanje roletni spuštenih na vrata noćnih kafea, napukli glasovi taksistima uzvikuju imena ulica, glasan vrisak se razvlači u osmeh, pucanj koji može biti auspuh starih kola, telefonska govornica zvoni uzalud, drvo puno ptica, zvižduk i uzvik i polomljeno staklo, odjek tihe muzike i udar teškog ritma, lajanje i vika i pesma i plač. Sve to buja, sve klepetanje i treska i lupnjava i larma, sva buka i gužva i neprestano čudo pesme grada koju možete da čujete ako slušate pesmu

a onda staje

u jednoj retkoj i svetoj rupi u vremenu, u sendviču između noćnih ptica i ranoranilaca – nalazi se čudo tišine.

Sve je stalo.

Tišina kaplje s ruba noći, u ovaj grad, najkraća tišina, kao pauza između otkucaja srca, kao tama između treptaja. Potajno, uvek postoji ovaj trenutak, neočekivana pauza, neodlučnost na kraju dana i na početku novog.

Udah, dok gasni senzori u plućima aktiviraju lagano izdisanje.

Aura zujanja u ušima dok termostati zaustavljaju ventilatore klima-uređaja.

Ti momenti su tu, uvek, ali se retko primećuju jer retko traju duže od treptaja misli.

Mi smo sada u tom trenutku. Tišina je i ceo grad je miran.

Stari mlinovi visokih prozora, poslagani po horizontu, tihi su, čuvaju svoje duhove i svoje misli za sebe.

Kancelarije mlečnih stakala, nagnute nisko nad tlo, mirne su, ravnodušno reflektuju noćnu izmaglicu i sjaj. Uskoro će se vratiti svom poslu, svom stidljivom šapatu jedinica i nula preko mreže ukrašenog stakla, ali sad, na trenutak, utišane su. Autobusi u stanici, čeka-

ju novi dan, tihi su, njihove karoserije se opuštaju i vraćaju u ležišta, umirujući se i hladeći se nakon osamnaest sati vrućine i buke, osamnaest sati špartanja po gradu poput niti vune na razboju.

Klubovi u centru su prazni, podijumi za ples su lepljivi i izranjavani od celonoćnog udaranja, svetla se i dalje okreću i trepere, izgubljene cipele i novčanici i ključevi skupljeni su na hrpe.

Noćni ribolovci, razbacani duž kanala, osećaju pesmu svojih struna u vodi, iako tek metrima razdvojeni, ništa ne govore, gledaju u fluorescentne plovke koji vise u noći kao flaširani svici, čekajući da potonu i da riba povuče, što će usmeriti njihovu pažnju, dok iščekuju tišinu i mir koje su došli da pronađu.

Čak i saobraćaj rasut po ovim ulicama: taksiji i đubretari, treća smena i dostavljači, čak i oni miruju u ovom trenutku, uhvaćeni u zamke semafora koji sinhronizuje crveno dok se sistem prebacuje sa starog na novi, stotine stopala se odmara na gasu, stotine pari očiju upereno je u semafore, svi čekaju ćilibar, čekaju zeleno.

Geo grad je stao.

I ovo je pauza koju vredi okusiti, jer će svet uskoro ponovo biti komplikovan.

U najkraćoj pauzi, s nedovoljno vremena da se čovek okrene oko sebe i pogleda sva svetla koje ovaj grad baca na nebo; to je pauza koja lako može biti prekinuta. Lupnjava vrata, auto-alarm, tanak lahor muzike s pola milje udaljenosti, i već, grad se kreće dalje, sutra je već tu.

Muzika se čuje iz kari-restorana u blizini stadiona, kulja iz zvučnika postavljenih napolju kako bi privukli mušterije. Restoran je gotovo prazan, bindi masala na uglu, specijal korma u drugom. I parking je pust osim para koji stoji zagrljen. Oni nisu dugo zajedno, nekoliko dana, možda sedmicu, i oboje su još uzbuđeni i nervozni

od strasti i mogućnosti. Došli su tu da plešu, muzikom skrenuti sa svog puta kući, i sada oklevaju, nesigurni kako da počnu, ne poznajući korake, postiđeni.

Ali ipak počinju, dok prve mrlje svetlosti cure sa istoka, s dalekog kraja grada, na ove ulice, visoko uzdižu glave, ispravljaju leđa i plešu uz vodopad muzike. Plešu stilom koji više odgovara plesnim dvoranama nego bolivudskim filmovima iz kojih je muzika, ali ipak plešu, njišu kukovima, drže se oko struka, isprepletenih pogleda. Konobari su prišli izlogu, smeju se, zovu ujače, ujače, čoveka u kuhinji koji je konačno počeo da sprema nakon duge noći. Plešu, i on izlazi da ih gleda, prekršta ruke na kecelji, liže vrhove svojih umornih prstiju, gladi svoju dugu bradu. Oni plešu, a on se osmehuje, klima sa odobravanjem misleći na svoju ženu koja spava kod kuće, sećajući se kada su bili mladi i kada bi možda i oni uradili nešto slično.

Drugde, širom grada, dan počinje gužvom i vikom, zavijanjem kancelarijskih usisivača, lupnjavom vrata kamiona, užurbanim počecima jutarnjih smena.

Ali ovde, dok se zora šunja uz listove poslednjeg dana leta, dok umoran čovek gleda mladi par kako pleše na parking u njegovog restorana, postoje samo: iskričave oči, razmazan karmin, izbleđeli sjaj zvezda, krckanje kamenčića pod đonovima, smeh i polagana šetnja kući.

On se prvi pokrenuo, mladić iz broja osamnaest. Ustao je i pretrčao ulicu pre nego što je iko trepnuo, pre nego što se iko oglasio. Izgledao je kao da je znao šta treba da uradi, kao da je samo čekao priliku.

Izleteo je s kućnog praga kao sprinter nakon pucnja iz pištolja, i dok sam se okrenula da vidim ko je, stigao je.

Stvorio se, a onda je sve bilo gotovo tako naglo kao da mi je blic fotoaparata eksplodirao u lice.

Sve se pretvorilo u magličastu belinu, kao snimak starih vesti koje, pune mrlja, blede.

Nisam shvatila šta se dešava. Nisam mogla da poverujem u ono što se dešavalo.

Sedela sam tog toplog popodneva poslednjeg dana leta, i nisam mogla da shvatim ono što sam gledala.

Gledala sam ga kako se kreće ulicom, mladića iz broja osamnaest, i pokušavala sam da shvatim.

Ne sećam se da sam ga videla, ne baš tog trenutka, sećam se čudnih detalja, perifernih slika, malih stvari koje su se odigrale izvan zaslepljujućeg središta.

Sećam se devojke kraj mene koja je ispustila limenku piva i nagnula se unazad, kao pod udarom eksplozije.

Mogu da zamislim limenku koja pada na zemlju, kako svojom težinom naleže na travu, ostajući poliuspravljena, kao nakrivljena bandera u oluji.

Mogu u usporenom snimku da vidim pivo, kako se peni na vrhu limenke, penu čiji se pramen uzdiže kao dim, na trenutak viseći u svetlosti pre nego što se prospe po travi i popraska me po krilu.

Ne znam odakle to dolazi.

Ne znam kako sam uopšte mogla da vidim te detalje.

Šištanje piva koje se raspršuje u vazduh.

Vlati trave koje se upravljaju dok se tečnost sliva u tlo, vlažna mrlja na mojoj suknji koja se skuplja, bleđi i suši na suncu.

Bistrina svetlosti.

Žena koja se naginje kroz prozor i trese ćebe.

Neki momci koji niz put roštiljaju, bodu meso nožem da vide je li pečeno.

Čovek s dugom bradom, na lestvama kod broja dvadeset pet, farba okvire prozora, ceo dan farba i skoro je završio.

Svaki okvir se vlažno presijava na suncu, prekrasna bledoplava kao prva neodređena boja zore. Bilo je lepo gledati polaganu temeljitost njegovog rada.

Momak iz susednog dvorišta koji čisti svoje patike četkicom za nokte u posudi sapunjave vode.

Mogu da vidim sve te trenutke kao da su uklesani u kamen, mali trenuci uhvaćeni i uveličani kontekstom, kao figure na izložbi o Pompeji.

Žena s ćeбетom, prekinuta u pola zamaha, nešto joj odvrća pažnju, ćebe gubi ritam i blago se lepi za zid.

Njene ruke i dalje raširene, njene usne i dalje napućene spram oblaka prašine.

Ćebe koje visi ka zemlji, kao semafor.

Neko je rekao o bože.

Dečak na crvenom triciklu naleteo je na drvo.

Stopala su mu skliznula s pedala i zaglavila se ispod točkova, vukući ga sa sedišta ka zemlji.

Mogu da ga vidim, kako pada postrance, kako mu noga žulja beton, kako mu glava udara u drvo, kako mu se tricikl izvrcé a pažnja steže za put.

Glava nastavlja da mu se okreće dok pada, i kada udari o tlo, on može samo da leži, da gleda, kao i svi ostali.

Jedva da ima tri godine. Poželeda sam da potrčim i da mu pokrijem oči, ali nisam mogla da se pomerim, pa sam samo nastavila da gledam.

Čovek koji je prao kola podigao je obe ruke na vrh svoje glave, stežući ih u pesnice.

Još je držao sunđer iz koga je istiskivao vodu sebi niz leđa, ali nije se pomerao.

Neko je rekao sranje sranje sranje.

Ali uglavnom, bio je taj trenutak potpune tišine.

Potpunog mira.

Naravno da nije moglo da bude baš tako, verovatno se odnekud čula muzika, ili zvuk saobraćaja na glavnom putu, ali tako se ja sećam, te usamljene pauze, ulice smrznute u niz otvorenih usta.

I momka iz broja osamnaest koji se kreće kroz zaustavljeni trenutak kao blagoslov.

Činilo se, ili se bar sad tako čini, da je sve ostalo bilo nepokretno.

Limenka piva između ruke i tla.

Čebe koje još nije dodirnulo zid.

Dečak na triciklu na milimetar od drveta.

Dah u mom grlu, zadržan, kao vazduh stegnut u vratu balona.

I sve se to nekako činilo pogrešnim, nestvarnim, nepovezanim sa ovakvim danom.

Danom bez događaja, polaganim, toplim, tihim. Ljudi koji razgovaraju na stepeništima ispred kuća, deca koja se igraju, muzika, roštilj.

Probuđena sam prvim dnevnim svetlom kada su se zalupila vrata taksija. Ljudi iz broja sedamnaest, koje poznajem, vraćali su se iz celonoćnog provoda, polako klizeći niz ulicu.

Nisam mogla ponovo da zaspim. Ostala sam u krevetu i gledala kako sunce polako osvetljava sobu. Slušala sam kako napolju trče deca, poznati zvuk dečakovog tricikla.

Malo kasnije sam ustala, doručkovala i pokušala da se spakujem. Sedela sam na stepeništu ispred kuće, pila čaj i čitala časopise.

Otišla sam do prodavnice i malo popričala s momkom iz broja osamnaest. Bio je čudan i stidljiv, i nije bilo nikakve naznake da će kasnije baš on, tako iznenada, potrčati preko ulice.

Pri kraju popodneva, počela je kiša, iznenadna i teška, ali to je bilo sve, ništa drugo nije bilo neuobičajeno ili neočekivano tog dana.

Nekako se činilo pogrešnim što nije bilo uvoda, osećaja u vazduhu, predosećanja ili upozorenja ili naznake.

Pitam se da li je bilo, zapravo da li je postojalo nešto što mi je promaklo jer nisam obraćala pažnju.

Tišina nije dugo potrajala, ljudi su počeli da istrčavaju na ulicu, da viču, da otvaraju prozore i vrata.

Žena koja je niz ulicu potrčala ka njima stala je na pola puta, okrenula se, tresući ruke ispred lica.

Čovek na lestvama je pozvao nekog mobilnim telefonom, pre nego što je sišao ostavivši poslednji okvir dopola ofarban.

Ljudi koje nisam mogla čak ni da prepoznam izlazili su iz kuća da se pridruže ostalima.

Ali ja, i ta druga devojkica, Sara, mi smo samo sedele, buljile, otvorenih usta.

Da smo bile bliže, ili mlađe, možda bismo se čvrsto uhvatile za ruke, ali nismo.

Mislim da je podigla svoje pivo i još malo otpila. Mislim da sam i ja otpila malo.

Ne sećam se. Sve čega se sećam jeste zavesa nogu na ulici, zavesa kroz koju pokušavam da vidim.
Kroz koju pokušavam da ne vidim.

Nakon nekoliko trenutaka, buka na ulici se stišala.
Čvor ljudi na ulici je popustio i odvezao se.
Ljudi su gledali ka glavnom putu, gledali na svoje satove, čekali.
Sećam se da sam primetila kako se čula muzika iz barem pet kuća niz ulicu, a onda sam primetila kako su pesme stišane, jedna po jedna, kao kad se svetla pogase na kraju pozorišne predstave.
Sećam se mirisa paljevine i kako sam videla momke koji su ostavili meso na roštilju.
Mogla sam da vidim dim kako se izvija uvis.
Mogla sam da vidim lica u prozorima.
Mogla sam da vidim ljude kako se okupljaju i gledaju u ta vrata koja su još uvek bila zatvorena.
Kako čekaju da se otvore, nadajući se da neće.

Ne razumem kako je sve to tako sveže u mom sećanju, čak i sada, tri godine kasnije i nekoliko stotina milja dalje.
Mislim o tome, i ne mogu da se setim čak ni imena ljudi.
Sećam se samo kako sedim tamo, tih trenutaka čekanja, punih žagora i napetosti.
Ljudi koji odlaze na kraj ulice i gledaju levo i desno na glavni put, istežući se da vide iza ugla.
A onda se, dižući ruke, vraćaju ostalima.
Starac iz broja dvadeset pet, četka u njegovim rukama, s četke kaplje trag bledoplave boje, odlazi ka zatvorenim vratima.
Trlja svoje bradate obraze dlanom.
Kuca.
Udaljeno zavijanje sirene, čovek koji kuca na vrata.

Taksi polako ulazi u ulicu. Motor mu se glasno čuje dok se vrata otvaraju i na beton oslobađaju nekoliko mladih ljudi.

Pauza: beton je tu, vrata su zalupljena i taksi se udaljava izvan vidokruga. Oni stoje tamo trenutak, trepćući i kežeći se, nesigurno čekajući. Visoka mršava devojka u kratkoj kratkoj suknji, očiju umazanih sjajem. Mladić u bež pantalonama i s probušenom obrvom. Devojka u ogromnim patikama i vojničkim pantalonama, kose ofarbane u ružičasto. Svi oni hodaju niz ulicu, lagano, blaženo, njihove ruke su pune muzike i svetla, njihovi nervni sistemi su prenadraženi hormonima, hemijom i noćnom veselošću.

Veoma niska devojka, koja na sebi nema ništa osim šortsu i grudnjaka, ima šarene nokte na nogama, ofarbane istim ljubičastim, ružičastim i zelenim bojama kao i nokti na rukama. Ona plješće, gledajući u ispeskirane prozorske daske na broju dvadeset pet i kaže, gledajte, izgledaju golo. Gleda u limenke bledoplave boje koja se sliva preko ivice, gleda u četke i špahtle i kaže da je to lepa boja, i da će izgledati lepo, ali niko je ne sluša.

Momak u gotovo čistoj beloj košulji, razvezane kravate oko vrata, skače na dvorišnu ogradu broja osamnaest, balansira na jednoj nozi, kaže, pst pst, možete li da čujete to, i ostali zastaju i oslušuju ništa, da li čujete ništa, lepo je, i skače ka zemlji nadajući se da će mladić u bež pantalonama i s probušenom obrvom uspeti da ga uhvati.

Na drugom kraju ulice, u spavaćoj sobi na spratu kuće broj dva-deset dva, budi se devojka i čuje nekoga kako govori o tišini jutra. Sluša glasan glas, zvuči joj poznato, podiže se u sedeći položaj, stavlja naočare i gleda ljude na ulici. Poznaje ih, neki od njih žive u broju sedamnaest, i dok skida naočare i vraća se u krevet, pita se gde su bili dosad.

U prizemlju stana broj dvadeset, starac tankih vlasi i pažljivo podšišanih brkova leži budan i sluša zvuke sa ulice. Oči su mu otvorene, mršti se, pokušava da se usredsredi na ono što čuje. Pokušava da čuje nešto što će ih odati, hrskav zvuk zgažene limenke, zveket ispuštene boce. Oči mu igraju levo-desno, koncentrišući se, tražeći. Ali ne čuje ništa, i kako glasovi blede, ponovo zatvara oči, zarivajući lice u jastuk, dalje od svetla, nadajući se da će uhvatiti još malo sna pre nego što dan konačno počne.

Napolju, dečko u beloj košulji otvara vrata broja sedamnaest i ostali ulaze za njim, vrte se u hodniku, skupljaju stvari koje će im biti potrebne da bi se osećali dobro, voćne sokove i boce koka-kole, čokolade i čipseve, kasete, CD-ove, jastuke, pokrivače, rizle, cigarete, sveće, upaljače, šibice i drogu. Sedaju u sobu i razgovaraju, visoka devojka sa sjajem oko očiju kaže ne budi toliko blesav, sve će se prosuti po podu i tvojim nogama i svemu, cereka se okrećući se da dohvati piće, i kada joj svetlost sveće padne na lice, koža joj zasvetluca kao razbijeno staklo na suncu.

U spavaćoj sobi na prvom spratu broja devetnaest žena se iznenađeno budi. Gleda na sat, gleda u svog muža koji spava, pita se zašto se probudila. Nema buke sa ulice, deca su tiha. Polako se izvlači iz kreveta, bešike odjednom pune i napregnute, ustaje i otvara vrata dovoljno polako da ne zaškripe. Na putu za kupatilo, baca pogled u dečju sobu i proverava svako dete, saginje se na donji krevet i isteže na gornji. Gleda sve troje pogledom pospane ljubavi, gleda njihova mlada tela kroz jedva otvorene natekle kapke, spušta ruku do njho-

vih lica kako bi osetila njihov topao dah. Mrmlja kratku molitvu za njih i pažljivo zatvara vrata, meko hoda do kupatila, seda i olakšava se gledajući u senke golubova koje klepeću preko zida kupatila.

Niska devojka s nalakiranim noktima na nogama, prva komšinića, kaže o, ali da li ste videli tog tipa na balkonu, bio je sladak, ne, bio je poseban, znate, kaže, onaj na balkonu, i oni tačno znaju na koga misli, on je na istom mestu većinu vremena, udara ritam, kao auto-limar koji ispravlja blatobran, udarajući pesnicama u vazduh, dok mu se znoj sliva sa obrijane glave.

Kaže, jednom sam bila tamo i on se toliko zaneo da je visio s balkona zakačen nogama, zakačio se stopalima za šipke, sećam se kako mu se lice isteglo u furiozno O, sećam se kako su mu pesnice i dalje mlatile prazninom kao astronaut izgubljen u orbiti.

Devojka spava u spavaćoj sobi broja jedanaest, kosa joj je sklonjena sa očiju trakom, usta su joj širom otvorena, soba je topla i postaje sve svetlija. Senke ptica brzo joj prelaze preko lica ali se ne budi.

Par u svojim ranim tridesetim spava u potkrovlju broja dvadeset dva, umotan u tanko crveno ćebe, on hrče a ona je okrenuta na drugu stranu, u uglu je utišan televizor, senka prolazi sobom, ali se par ne budi.

U spavaćoj sobi broja sedamnaest, mladić u beloju košulji i kravati kaže da je to definitivno bila devojka, nije imala Adamovu jabučicu, kunem se, to je definitivno bila devojka, svi mu se smeju dok on gleda po sobi i pridružuje se smehu a neko mu dodaje dugu cigaretu.

Momak u širokim pantalonama je tih, gleda u devojku do sebe, prelepu devojku s tamnim loknama kose koje padaju preko crvene plišane haljine, on gleda u čipku i vezice i kopče i patent zatvarače njene komplikovane obuće, a onda je pogleda i kaže, dakle, koliko vremena ti treba da skineš te čizme? Ona ga pogleda, usana vatre-

nocrvenih kao čili paprika, pogleda u njegovu zategnutu pojavu na krevetu i kaže

ne znam, nikada ih nisam sama izula,

a onda se nasmeje oštrini njegovog uzdaha, gledajući kako mu oči cure niz njeno lice i kotrljaju se niz bogatu geometriju njenog tela.

Svi ostali nastavljaju da razgovaraju, kompulsivno, upadajući jedni drugima u reč, razgovarajući o pesmama koje su čuli i ljudima koje su videli i o mestima na koja žele da odu. Momak u beloj košulji i kravati je ponavljao da je to, definitivno, bila devojkica, a zatim puni lulu svežim zelenim biljem i soba se stišava puna iščekivanja, razgovor prestaje i svako od njih, odjednom, oseća da su im misli isuviše mahnite, njihova tela prenapeta, pa uvlače sladak dim u krug, zadržavajući po oblak dima u plućima, sklapajući oči, umirujući svoje glasove.

A onda, na trenutak, misle na svakodnevne stvari, na brda, ili na plaže, ili na fudbal, ili na bilo šta o čemu su navikli da razmišljaju u ovakvim trenucima, dišu polako i na momenat prelaze u neku vrstu razbuđenog sna. Ako bi neko sad pogledao kroz prozor, otišao u zadnje dvorište i pritisnuo svoje lice na prozorsko staklo, rukama zaklanjajući svetlost, ta osoba bi videla sobu punu ljudi koji su se skupili u tihoj molitvi, i zapitala bi se kome je namenjeno to bdenje.

Napolju, taksi polako klizi niz ulicu, vozač viri kroz prozor proveravajući kućne brojeve. Stiže do broja dvadeset osam i nakon njega nema više brojeva. Okleva na trenutak pre nego što odlazi dalje. Za njim, zvuk kola bleđi kao trag prašine.

Sada su tihi, devojkica u vojničkim pantalonama pokušava da pronađe sliku na televizoru, momak s probušenom obrvom drži upaljač ispod plastičnog poklopca čipsa, pogled mu se koncentriše, čeka, gleda kako plastika omekšava.

Devojkica u čizmama kaže, idem kući, hoću sad da idem kući.

Hoćeš li da pođeš sa mnom, kaže dečku u širokim pantalonama, otprati me kući, kaže, njen glas je tih i umoran.

Momak u košulji i kravati leži na podu, ruke prebačene preko visoke devojke koja još uvek žvače žvaku i bulji u plafon, vuče pokrivač na njihova tela.

Niska devojka se sklupčala u loptu na sredini kreveta, čeka devojku u vojničkim pantalonama da dođe i ugrije je.

Momak s probušenom obrvom podiže poklopac do usta i duva, balon vrele plastike se lansira u sobu, čudom se pretvarajući u cepelin koji na delić sekunde zadržava svoj oblik a zatim nežno lebdi ka podu.

Devojka u čizmama pruža ruku dečku u širokim pantalonama, podiže ga na noge i ljubi ga u čelo. Vodi me kući, kaže, i oni polako klize kroz vrata.

Devojka u vojničkim pantalonama sklapa oči i pada na krevet, postepeno se nameštajući uz telo druge devojke, obmotavajući je poput ljuske.

U stanu na prvom spratu broja osamnaest, mladić se podiže u krevetu, rano je ali je on potpuno budan, gleda nered u sobi i misli na sve stvari koje želi danas da uradi, koje mora danas da uradi. Razvrstavanje, pakovanje, spremanje, raspoređivanje. Vrhovima prstiju trlja suve kapke, ustaje i prilazi prozoru. Vidi dvoje ljudi koji stoje nasred ulice. Prepoznaje devojku iz broja dvadeset sedam, ne prepoznaje momka i pita se ko bi to mogao biti. Uzima fotoaparata i pravi nekoliko fotografija jutro, dvoje ljudi na ulici, sunčevih zraka, spuštene zavese u stanu preko puta, ostavlja fotoaparata i beleži nešto u svesku, piše datum, beleži detalje o stvarima koje je upravo fotografisao.

Mladi par na ulici, pleše, ruke su im ljupko upletene oko tela, muzika s parkinga restorana još je u njihovim ušima, nestaju u njenoj kući, ostavljajući ulazna vrata otvorena, ulicu praznu i tihu.

Mačka, čeka na pragu.

Golubovi, sleću na vrhove dimnjaka.

Razmišljala sam o tome kada sam nazvala Saru, devojkicu koja je onog dana sedela kraj mene, shvatila sam da se odavno nismo čule i da je verovatno moj red da je nazovem.

Rekla sam, ćao baš mi se ćaskalo i pitala sam se šta ti radiš, a onda je ona rekla, hej ćao nismo se čule sto godina.

Svi naši razgovori su, izgleda, započinjali tako.

Jednom mesečno, ili ređe, jedna od nas dve bi pozvala drugu i mi bismo rekle, hej ćao nismo se videle sto godina, hajde da se nađemo, i napravile bismo plan, i otkazale ga ili ga čak ne bismo ni napravile.

Nismo ni toliko udaljene jedna od druge, možda pola sata podzemnom, ali čini se da se mesecima nismo videle i svakog meseca nam to sve manje znači.

I tako, te večeri, sedela sam u svojoj sobi, i razgovarale smo o običnim stvarima, o novim poslovima i planovima za nove poslove, o ljudima koje smo obe poznavale i ljudima s kojima smo se nalazile, o sudarima ili mogućim sudarima.

Pogledala sam kroz otvoren prozor, preko beskrajnog grada, i zamislila sam nju kako sedi pored njenog prozora i gleda u ovom pravcu, telefonska prečica kroz sve te ulice.

Zapitala sam se kako izgleda njena soba, šta može da vidi iz nje.

Rekla je pa, s kim si pričala ovih dana, da li si čula nešto o Sajmonu, i ja sam rekla ne, ne već duže vreme.

Pomislila sam na sve to vreme koje smo proveli zajedno, nas troje, na duge dane prošlog leta u kući i zapitala sam se kako je postalo tako teško ostati u vezi.

Setila sam se obećanja koje smo dali jedno drugom, ja, Sara i Sajmon, i zapitala se da li sam bila naivna kada sam pomislila da ga možemo ispuniti.

Setila sam se kako smo rasterećeno i bez muke razgovarali, beskrajno, pravili planove, smišljali gde ćemo biti za godinu ili dve ili tri, i ne sećam se da sam ovo spominjala.

Na stolu mi je stajala zdravstvena knjižica i nalaz s potvrdom rezultata, i sve što sam želela bilo je da joj to kažem, da razgovaramo o tome, onako kako smo nekada to činile.

Želela sam da razgovaram o tome zašto me to toliko plaši, zašto mi u grlu leprša panika koja mi ne dozvoljava da dišem.

Saro nećeš mi verovati, želela sam da kažem, ili Saro mogu li da ti kažem nešto?

Želela sam da kaže, hajde smiri se, hoćeš, na način na koji je to govorila kada bi me ophrvale rokovi i ispiti.

Da kaže, gledaj niko neće umreti, ne pričamo o operaciji na otvorenom srcu, to je normalno, to je stvar koja se dešava.

Želela sam da mi pruži neku perspektivu, da kaže stvari naglas i time ih učini malo običnijim.

Ali nisam ništa rekla, rekla sam samo hej dobila sam razglednicu iz Perua, od nekoga ko se zove Rob, rekla sam da ne mogu da se setim ko je to.

Rekla mi je ah sigurno se sećaš, to je tip od preko puta, pokušavao je da se spusti skejtom niz ono brdo u parku, zar se ne sećaš?

Nasmešila sam se i rekla ah da, i ona je rekla sećaš li se kako niko nije otišao da mu pomogne jer smo se svi jako smejali i ja sam se smejala i držala ruku preko usta jer je ipak bilo neprilično smejati se tome, tome kako se prosuo po zemlji, ruku uzdignutih u potrazi za ravnotežom, stomaka prostrtog po šljunku.

Rekla sam, sećaš li se kako nije imao kožu na rukama čitavo leto, samo te duge sive kraste?

I ona je rekla znam, znam, smejući se, rekla je, ne mogu da verujem da si zaboravila, i mogla sam da zamislim kako je zažmirila dok se smejala.

Razgovarale smo o drugim ljudima, govoreći da li se sećaš gde i kako je sve to zabavno bilo, i pitala sam se šta se zapravo desilo.

Razgovarale smo o medicinskoj sestri iz komšiluka, o momku iz Robove kuće koji je mislio da zna da svira gitaru, o zgodnom dečku iz ulice koji je nosio blok za crtanje.

Razgovarale smo o ljudima iz broja sedamnaest, o Alison koja je probušila jezik, o Krisu, o dečku s probušenom obrvom, ali nismo mogle da se setimo njegovog imena.

Pokušala sam da se setim kakav je osećaj biti u blizini toliko ljudi koji me poznaju.

Rekla je, šta Rob u stvari radi u Peruu, a ja sam rekla, ne znam, mislim da spasava decu ili tako nešto.

Misliš li da je poneo svoj skejt, pitala je, i ja sam se smejala a onda sam se setila kako mu je kosa upadala u oči kada je pokušavao da izvede neki trik.

Načina na koji su mu se farmerke uvertale ispod peta patika.

Pomislila sam kako je sad hiljadama milja daleko, i pitala sam se koliko dugo je razglednica putovala do mene.

Ponovo sam je pročitala, gledajući u okrugla slova, pokušavajući da zamislim polagano mrmljanje u njegovom glasu.

Ovde je strava, pisalo je. Fenomenalno se provodim.

Pisalo je, nisam baš nostalgičan, ali mi nedostaje pristojna šolja čaja, pisalo je, mogla bi nekad da mi pišeš.

Pogledala sam prednju stranu razglednice, fotografije Perua, nasmejane žene u narodnim nošnjama, planine, majmune na voćkama.

Rekla je, hej jesi li još tu?

Rekla sam da li ikada razmišljaš o tome, mislim, o tom poslednjem danu.

Ćutala je neko vreme, čula sam televizor u pozadini i pitala sam se gde je ona, da li je s nekim.

Rekla je pokušavam da ne razmišljam, čudno je to, znaš, radije bih da zaboravim to.

Čini se kao da je bilo davno, rekla je.

Rekla sam znam ali ne mogu da ga izbacim iz glave.

Stalno mi se vraća, rekla sam, evo i neki dan, ne znam zašto.

Ćutala je, čekala sam da kaže nešto.

Uspravila sam cveće u vazi na stolu, uklonila mrtvo lišće.

Gledala sam kako se dole na ulici menjaju svetla na semaforu.

Rekla je ono čega se uvek sećam je kako se sve nastavilo nakon toga. Autobusi su i dalje prolazili glavnim putem, rekla je, i neki ljudi u njima su se na trenutak okrenuli da pogledaju, ali neki od njih nisu čak ni primetili.

Želela sam da sve stane, rekla je, makar nakratko.

Ništa o tome nije bilo u vestima, rekla je, znala sam da neće biti ali i dalje mi je bilo krivo.

Nekako se samo dogodilo i prošlo, rekla je, a onda smo otišli i ništa nije ostalo kao dokaz da se nešto uopšte dogodilo.

Rekla sam, znaš, buka je ono što ne mogu da zaboravim.

Još uvek je sanjam ponekad, rekla sam.

Način na koji je odjekivala između kuća, i samo stala, rekla sam.

A onda smo prestale da razgovaramo i mogla sam da je čujem kako diše.

Rekla je u stvari da li bismo sad mogle da pričamo o nečemu drugom. Rekla sam da, izvini, samo sam razmišljala, znaš, u poslednje vreme, i ona je rekla, pa prošlo je mnogo vremena.

Rekla je onda, je l' se viđaš s nekim trenutno, pa smo pričale o nedavnim mogućnostima i neuspesima, upoređujući sećanja.

A onda je rekla gledaj, moja večera je skoro gotova bolje je da pođem. Rekla sam oh izvini nisam znala, jedeš malo kasno, i ona je rekla, oh da, ovih dana, a onda smo obe rekle čućemo se ovih dana i ćao.

Nisam je pitala s kim jede i da li jede sama.

Dugo sam sedela, nakon što sam spustila slušalicu, nalaz i zdravstvena knjižica na stolu, nespomenuti.

Ne znam zašto joj ništa o tome nisam rekla, ne razumem kako sam postala ovako plašljiva i zatvorena.

Sedela sam, gledala u cveće koje bi zatreperilo svaki put kad bi ulicom prošao kamion, osećala eho drhtaja kako mi se penje uz kičmu.

Videla sam kako se pojavljuje mesec, nizak i beo, iznad parka kraj reke.

Setila sam se kako me je Sajmon dozvao iz svoje sobe govoreći, pogledaj kroz prozor, tamna noć, mesec sjajan i svež, tanak srp kao odsečen vrh nokta.

I onda je rekao, ne ne ne, pogledaj ono, tamo, pogledaj tamo.

Pokazivao je desno ka drugom mesecu isto toliko sjajnom i svežem kao što je bio i prvi.

Pogledala sam ga i on se zakikotao i rekao, nije li to ludo.

Pogledala sam u dva meseca, svaki bistar i mlad, oba istog oblika, kao blizanci.

A onda sam zatvorila prozor, i odsjaj desnog meseca je nestao, a on je rekao, pa da, mislio sam da je tako nešto u pitanju.

Setila sam se toga, i zapitala sam se šta je on radio poslednjih pet godina, mislila sam o svim ljudima koje nisam videla i sa kojima nisam pričala od tada.

Svi imejlovi koje dobijam ovih dana počinju sa izvini ali toliko sam zauzet, i ne razumem kako možemo da budemo toliko zauzeti, a onda da nemamo šta da kažemo jedni drugima.

Ponovo sam pročitala nalaz, sedela sam nepomično, jedva dišući, svetlo sa ulice je kroz roletne iscrtavalo pruge po tamnoj sobi.

Skinula sam košulju i grudnjak i počela da dodirujem kožu, vrlo polagano, iscrtavajući konture, pritišćući ispupčenja i krivine.

Prelazila sam prstima preko svih tačaka i ožiljaka i mladeža, kao da sam mogla da čitam svoje nedostatke kao Brajovu azbuku.

Nisam bila sigurna šta tražim.

Mislim da sam želela da pronađem nešto novo, nešto što se vidno promenilo, nešto što sam mogla da pokažem i kažem to je to, ovde to počinje.

Ali nisam mogla ništa da nađem.

Dlanom sam pritisla grudi i pokušala da brojim otkucaje srca.

Činilo se da kuca brže nego što bi trebalo, i koža mi je postala vrela, sijala crvenilom, kao da krv žuri na površinu da udahne vazduh.

Dugo sam tako sedela, zaspala sam u stolici i kada sam se probudila, kasnila sam na posao.